

Kallade

I ALLT VI GÖR

FOTO: LINN FORSDAHL

Bakom orden

Helena Inghammar är stiftsadjunkt i Strängnäs stift. Hon har tidigare arbetat som kyrkoherde och lärare i liturgik.

Att fundera över sin kallelse kan vara både lustfyllt och svårt. Kallelsen är större än vårt arbete. Den inbegriper hela våra liv. För att finna sin väg gäller det att både lyssna inåt och utåt. Och det handlar inte bara om mig – utan om oss.

— **VAD** ska du bli när du blir stor?

Bakom tågets gardin grät jag mellan Lund och Halmstad. På väg hem till min systers studentfirande blev det tydligt hur olika människors förutsättningar är. På måndagen efter att min syster gått ut gymnasiesärskolan började hon på en daglig verksamhet. Många år senare kunde hon flytta till ett gruppboende. Min syster har hela sitt liv behövt andras handfasta hjälp för att hitta sin väg i livet, men alla behöver vi andra för att hitta vår livsväg. Och alla är vi kallade.

Många av oss minns drömmar vi hade som barn. Världen ligger öppen när vi är små. Tiden är oändlig. Drömmarna många och stora. Leken hjälper oss att prova alla tänkbara yrken och livsvägar. Vi leker vuxna, leker krig, leker prinsessor, superhjältar och megaartister. Kanske är det redan i leken vi börjar söka vår väg och vår plats i livet? Att byta kön, ålder och identitet går lätt i leken, men är svårare i verkligheten. Valen för en ung människa tycks oändliga numera. Det innebär såväl möjligheter som utmaningar. Redan i förskoleåldern finns många alternativ, skolvalet är inte heller enkelt och den unga människa som ska välja gymnasieprogram eller högskoleutbildning får brevlådan fylld av reklam som framhåller en viss skolas eller lärosätes alla fördelar. Men hur vet man vad man ska bli? Hur kommer man till sin rätt? Kanske lägger vi för stort fokus på just yrkesvalet, livet är så mycket mer än det vi arbetar med. Att välja livsväg kan vara svårt och kännas ensamt. I vår kristna tradition har vi ett ansvar inte bara för vår egen riktning och kallelse i livet utan också för att hjälpa andra att hamna rätt.

Särskilt tydligt blir detta i de av kyrkans uppdrag som har en given ordning när någon går in i tjänst. Efter diakon- eller prästutbildning väntar vigning i stiftets domkyrka. Vigningen följer ordningen i kyrkohandboken och innehåller bland an-

nat ett moment där notarien (som brukar vara stiftsjuristen) läser upp namnen på dem som ska vigas. Notarien är här representant för kyrkfolket, för församlingarna. Den som vigas tas i anspråk av församlingen och kallelsen bekräftas av kyrkan. Det räcker nämligen inte att själv känna sig kallad till en viss uppgift, det skall finnas någon som bekräftar det och som vill ta emot personen. Den som vigas i tjänst gör det framför allt för att tjänsten behövs, inte för att personen själv vill. Inre och yttre kallelse brukar vi prata om, samspelet mellan den egna upplevelsen av att vara lämplig för något och bekräftelsen från andra.

Kyrkor världen över har särskilda ordningar för detta. Det finns kyrkor och samfund där församlingarna själva kallar och utser den som ska vara församlingens ledare. I Svenska kyrkan sker detta mer indirekt genom att den som vill bli diakon eller präst får sin kallelse prövad av stiftet i stället för av en enskild församling.

— **VAD** ska jag bli?

Med tiden lär vi oss mer om oss själva och vilka vi är. Vi slipas av mot varandra. Den som drömmer om att bli sjuksköterska kanske upptäcker att hen har stora möjligheter att bli hockeyspelare och den som drömt en om hockeykarriär kanske inte alls har förutsättningar för det men blir en utmärkt kommunpolitiker. Ibland talar vi om yrke och arbete i termer av kallelse eller ha ett "kall" till något. Numera känns begreppet kanske ålderdomligt att använda. Ordet har kommit att förknippas med självuppoftande och underbetalda yrken, inte sällan inom vård och skola. Att förr bli sjuksköterska eller diakonissa var förknippat med att avstå från äktenskap och familj och att mer eller mindre bli ett med yrkesuppgiften (men det var samtidigt en ny möjlighet för kvinnor att ha mer kvalificerade yrken).

Kallelse, vocatio på latin eller det tyska Beruf om vi tittar i Martin Luthers texter, har med röst att göra, både den inre rösten och den som når oss genom andra. Den inre kallelsen handlar om det som gror inom oss, om insikter om vilka förmågor och begränsningar jag har och var min lust ligger. Den yttre kallelsen handlar om det som ligger utanför oss. Att vårt samhälle behöver olika slags människor med olika gåvor är en del av den yttre kallelsen. Den yttre kallelsen kanske når oss genom en artikel i en tidning där det skrivs att det är brist på

arbetskraft inom ett visst område, genom någon som berättar om sitt yrke eller genom att någon direkt uppmuntrar oss till något. I vår kyrkas tradition spelar omgivningen en viktig roll i en människas väg genom livet. Vad människor säger till oss, ser i oss och uppmuntrar oss till är en viktig del av att söka vår väg. Återigen den inre och yttre kallelsen. Många kan vittna om att andra människor varit viktiga och hjälpt dem att göra viktiga vägval i livet – ofta utan att ens vara medvetna om det. Det är fint att inre och yttre kallelser samspekar och skönt att tänka att vi inte är helt utlämnade åt oss själva i våra livsval.

” Den inre kallelsen handlar om **det som gror inom oss**, om insikter om vilka **förmågor och begränsningar** jag har och var min lust ligger.

Samhällets behov är en yttre kallelse. Kyrkans behov likaså. Människor som ser på oss med omsorg och ger oss stöd i valet är också delar av den yttre kallelsen.

ATT LIVET inte är rättvist upptäcker de flesta av oss tidigt. I viktiga val i livet verkar några ha fått oändligt många möjligheter medan andras val är mer begränsade. Liknelsen om talenterna ur Matteusevangeliet säger oss något om det: en man skulle resa bort och gav sina tre tjänare talenter (mynt) att ta hand om när han var borta. Tjänarna fick olika många talenter, var och en fick efter sin förmåga, står det. När mannen kom hem hade två av tjänarna förvalt talenterna så att de blivit fler, men den tredje hade grävt ner sin enda talent och inte gjort något av den. Myntens ägare släpper in de två första tjänarna i sin glädje men den tredje kastas ut i mörkret. Det handlar om att förvalta de talenter man fått, vare sig de är små eller stora, många eller några få. Det vi utrustas med är inte vårt att behålla utan ska komma andra till del. Och vad vi är är vad Gud skapat oss till. Och då är ingen "för lite".

Vårt arbete, oavsett vilket det är och oavsett om det är ett lönearbete eller inte, är en tjänst för andra och andras arbete är en tjänst för oss. Det är en kallelse med grund i dopet och den handlar inte om duglighet och prestation. I biskopsbrevet Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan blir det tydligt

att kallelse kan handla om hur vi lever våra liv och inte bara om yrkesvalet: ”I dopet kallas människor till ett liv i gemenskap med Kristus, till att vara trons vittnen och sina medmänniskors tjänare. Kallelsen grundas i Guds eget handlande. Den avser livet i dess helhet och fullföljs på många sätt. I det vanliga mänskliga livet, i arbete, familjeliv, föreningsengagemang och mänskligt umgänge har var och en att leva i kallelsen att tjäna sin nästa och kämpa mot de krafter som hotar att bryta ner både människor och natur.”¹

— VAD är jag?

Kanske är det trots allt inte frågan om vad vi ska bli som är den viktigaste utan frågan om vad vi redan är. Vad är jag ämnad att vara? Vilka är mina talenter? De mynt jag fått att vårda? Inte alla ska leda kyrkan. Inte alla ska bli en Petrus eller Paulus. Ett fåtal bryter ny mark i forskningsfronten eller

” Den avser livet **i dess helhet** och fullföljs på många sätt. I det vanliga mänskliga livet, i arbete, familjeliv, föreningsengagemang och mänskligt umgänge.

blir fotbollsproffs. Kallelse handlar egentligen inte om att bli något annat än det man är utan om att få tas i anspråk just som den man är. Teologen Cecilia Nahnfeldt beskriver det som ett sätt att förstå sin vardag:

”Luther menade att allt ansvar och alla uppgifter som människor har och får i hem, familj, arbete och samhälle bäst kan förstås som kallelser. Att bli kallad leder inte till något annat än det man står i, det är ett sätt att förstå sin vardag. Att Gud finns och verkar genom mig i det jag gör.” Det finns samtidigt gränser för vad som kan vara en kallelse, eftersom kallelse handlar om att försöka göra det gemensamma goda. Nahnfeldt skriver att ”Luther sätter gränsen där medmännisklighet inte utövas. Där människors behov utnyttjas ekonomiskt, socialt eller andligt pågår inte heller medskapandet. I det samhället stöds inte människors goda beroende av varandra. I stället förstörs tilliten.”²

Att hitta till sig själv och vem man innerst inne är handlar sällan om att utveckla spetskompetens och långt ifrån alltid om yrkesval. Att ställa sig själv till förfogande i andras liv med tanken att ens insatser ger mening för andra, för nästan, är en bärande tanke i den lutherska läran om kallelsen. Till det är vi alla kallade, att vara människa är att leva i relation till andra, världen och Gud. Gustaf Wingren (1910–2000) var mångårig

professor i teologi i Lund och en tongivande teolog i Sverige under senare delen av 1900-talet. I ett föredrag år 1983 sa han ”Luthers lära om andligt och världsligt regemente innebär, att Guds tänkes vara verksam i allt mänskligt liv. Gud behöver inte använda kyrkan såsom redskap för att nå fram till världen. Han är redan i världen, han är där varje dag, oberoende av om någon kristen människa är där. Det som Gud gör i evangeliet, alltså i det för kyrkan specifika ordet, har icke till syfte att styra skeendet i världen. Evangeliets syfte är att skänka människan en unik gåva som han icke skänker i världen.”³

Det finns bibliska berättelser om människor som fått konkreta tilltal av Gud. För de flesta av oss är det inte så. Kallelsen, insikten om ens väsen och uppgift, växer fram och förändras också genom livet. Så är det även för biskopar, diakoner och präster och andra som har sin kallelse i kyrkans tjänst. Men även om Gud mer eller mindre handgripligt visar vägen kan vi tveka. Mose är ett sådant exempel, Guds ängel visar sig för Mose i en brinnande buske och sedan talar Gud om vad han ska göra och pekar också på vem som kan hjälpa honom. Hur tydligt som helst, kan tyckas och ändå tvekar Mose. (2 Mos 3-4)

— VEM har jag blivit?

Ibland finns anledning att blicka bakåt och inåt. Kanske har något i livet gett anledning att stanna upp och fundera: ”Vad har jag blivit? Hur tar jag tillvara de gåvor som getts mig?” De drömmar vi hade som barn kanske inte infrias. Farhågor vi hade besannas inte. Vi är ansvariga för våra liv, men vi är också del av en skapelse som påverkar oss. Vi drabbas av såväl sorger och olyckor som av den högsta lycka medan vi lever. Yrket vi väljer är inte alltid som vi trodde, en präst är till exempel inte bara en förkunnare utan också en som jobbar med införandet av nytt lönesystem. Vi behöver träna oss i att se med ömhet på oss själva när vi konstaterar att somligt blev och annat vi hoppats på blev inte.

Världen är så skapad att vi finns till för och med varandra inför Guds ansikte. I psalmboken finns en psalm med text av Anders Frostensson som får sammanfatta:

*”Gör ej vad dig själv behagar, men dig själv åt honom giv,
I din dag de andras dagar, i ditt liv de andras liv.
Allt begär han, allt han ger dig.
Alla dagar är han med dig.” Sv ps 586, vers 5.*

¹ Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan. Biskopsmötet 2014.

² Kallelse att ta livet på allvar - Reformationen (svenskakyrkan.se) (240404)

³ Gustaf Wingren: Andligt och världsligt regemente hos Luther och i lutherdomen. Föreläsning hållen på Stockholms Teologiska Institut 3 oktober 1983 (publicerad på Texter av Gustaf Wingren - Linköpings stift (svenskakyrkan.se))